

Produkter och elsäkerhet - amazon.se

Tillsynsprojekt för att undersöka hur regelverket efterlevs på handelsplattformen samt för att ge underlag till informationsinsatser och fortsatt tillsyn inom området.

1 Bakgrund

Under 2020 avslutade Elsäkerhetsverket ett samarbetsprojekt om privatimportens faror tillsammans med Sveriges konsumenter. I projektet köptes produkter in från marknadsplatserna Wish, Aliexpress och Ebay. Tanken från början var att även Amazon skulle ingå i projektet *Privatimportens faror* men detta föll på att amazon.se ännu inte öppnat upp sin handel i Sverige vid tillfället då produkterna köptes in.

En marknadsplats är en webbplats där olika företag säljer varor. Marknadsplatsens affärsidé är att förmedla köp mellan säljare och köpare och det kan vara mer eller mindre tydligt att det är en annan part än själva förmedlingssidan som man köper varan av.

Projektet *Privatimportens faror* visade på att efterlevnaden av regelverket är oacceptabelt låg bland plattformarnas försäljare och att farliga produkter på marknadsplatser online är ett stort problem.

För att undersöka om produkter med brister även är vanligt förekommande på amazon.se valde Elsäkerhetsverket att genomföra ett separat tillsynsprojekt med uppstart under hösten 2020 strax efter det att amazon.se lanserats i Sverige.

2 Syfte

Syftet med projektet är att köpa in och testa produkter från amazon.se för att se hur efterlevnaden av regelverket ser ut på plattformen.

Vidare är syftet med marknadskontrollen att upptäcka farliga produkter och få bort dem från marknaden.

Syftet med projektet är också att testa hur kontaktvägarna för oss som marknadskontrollmyndighet går och hur det fungerar att driva marknadskontrollärenden mot en marknadsplats. Det ska även ge underlag för fortsatt tillsyn mot denna typ av aktör.

I projektet ingår att kommunicera resultatet till allmänheten. Detta för att medvetandegöra konsumenten om vilka risker som finns vid köp på nätet.

3 Genomförande

I detta tillsynsprojekt har vi valt att köpa in 15 produkter inom tre olika produktkategorier. Vi har drivit ett tillsynsärende för varje produkt och produkterna har testats hos SGS Fimko som är det ackrediterade testlabb som Elsäkerhetsverket använder för provning i samband med marknadskontroll av elsäkerhet. När produkterna testades hos Fimko deltog också TV4 och filmade produkttesterna.

3.1 Urval och inköp av produkter

Vid val av produktkategorier har vi inhämtat information från projektet *Privatimportens faror* och den Sifo-undersökning som genomfördes i samband med det projektet. Vi har också tittat på de produktanmälningar som inkommit till

Elsäkerhetsverket under 2020 samt produkter stoppade i tullen för att se om det finns någon produktkategori som utmärker sig.

I projektet *Privatimportens faror* testades USB-laddare, nattlampor och hushållsmaskiner. Deras val av produkter grundade sig i tidigare tester av USB-laddare som Elsäkerhetsverket genomfört, riskerna med produkterna och information från Sifo-undersökningen.

Sifo-undersökningen visade att konsumenter främst handlar hemelektronik så som laddare, förlängningssladdar, tv-apparater, hushållsapparater, belysning och installationsmaterial. Vidare visade undersökningen att de produkter som oftast orsakar skada är just hemelektronik och hushållsapparater, installationsmaterial samt belysning.

En annan produkttyp som förekommit i tullärenden och produkthanmälningar är massagepistoler, där vi satt försäljningsförbud med allvarlig anmärkning på två modeller. Detta är vidare en produkt som det görs mycket reklam för och som det finns ett stort utbud av på amazon.se.

Baserat på denna information har vi valt ut att köpa in 15 produkter inom följande kategorier:

1. **Belysning**, specifikt nattlampor.
2. **Hushållsapparater**, specifikt blender, mixer, elvisp och kaffekokare av för oss nya eller okända varumärken.
3. **Massagepistoler**

Vi ville främst köpa produkter som såldes och levererades av Amazon eftersom syftet med projektet var att kunna driva marknadskontroll med Amazon som part. Men då amazon.se inte sålde produkter inom samtliga produktkategorier vi valt ut la vi till som alternativ att köpa varor med kort leveranstid. Anledningen var att dessa produkter troligtvis fanns på lager inom Europa och man kunde därmed anta att produkterna såldes av en säljare inom Europa. Dock framgick det inte vid köpet huruvida säljaren fanns inom eller utanför EU. Orsaken till att vi ville undvika att köpa en produkt från en säljare utanför EU var att vi inte har något lagstöd för att driva ett marknadskontrollärende mot en part som finns utanför EU.

3.2 Kontaktväg med Amazon

Inledningsvis skickades ett informationsbrev om att Elsäkerhetsverket köpt in ett antal elektriska produkter från amazon.se. Amazon informerades att produkterna

skickats på provning för att undersöka om de uppfyller kraven i gällande regelverk för att få säljas på den svenska marknaden.

Brevet postades tillsammans med samtliga initieringsbrev för varje produkt till adressen Amazon EU S.A.R.L., Sverige Filial Kungsgatan 49 111 22 Stockholm. Information om den svenska postadressen inhämtades från amazon.se.

En kopia skickades också till eu-authority-takedown@amazon.com, vilken är den kontaktpunkt som upprättats av Amazon för marknadskontrollmyndigheter.

Anledningen till att vi valde posta breven till en svensk adress var för att undersöka om det gick att etablera en kontakt i Sverige med Amazon och inte enbart via kontaktpunkten de själva upprättat för marknadskontrollmyndigheter i hela Europa.

Dock inkom inget svar från den svenska adressen utan all kommunikation i tillsynsärendena skedde därefter per mail till eu-authority-takedown@amazon.com.

3.2.1 Avstämningsmöte med Amazon

Redan i ett tidigt skede erbjöd Amazon ett introduktionsmöte via video. Vi genomförde ett videomöte med representanter från Amazon den 16:e april.

De informerade om hur deras handelsstruktur ser ut, hur de arbetar med produktsäkerhet och kontroll av produkter som säljs på plattformen.

Elsäkerhetsverket gav information om vårt arbete med marknadstillsyn och hur vi ser på gällande regelverk utifrån säkra produkter.

3.3 Testning tillsammans med TV4

Vid uppstarten av projektet kontaktades Elsäkerhetsverket av TV4 som var intresserade av att göra någon form av reportage i samband med att vi skulle handla produkter från amazon.se och prova dessa.

Idén att samarbeta med TV4 grundade sig i att Amazon hade en hel del medial uppmärksamhet i samband med lanseringen av amazon.se. TV4 skickade ett filmteam till Finland och testlabbet Fimko för att filma när produkttesterna genomfördes.

4 Resultat

Av de 15 beställda produkterna levererades 14 stycken. En av de beställda nattlamporna levererades aldrig då säljaren meddelade att den endast fanns tillgänglig med amerikansk stickpropp, vilken inte är avsedd för den svenska marknaden. Produkterna som levererades såldes av säljare både inom och utanför EU samt direkt av Amazon. Samtliga produkter hade någon form av brist.

Efter att Amazon fått tagit del av Elsäkerhetsverkets utredning av produkterna valde de att plocka bort samtliga produkter från amazon.se

4.1 Provningsresultat

Elsäkerhetsverkets granskning visar att samtliga produkter hade märkningsbrister, som exempelvis att tillverkarens namn och adress saknades eller att det inte fanns något CE-märke. Samtliga produkter saknade också svensk bruksanvisning.

Sammanlagt visade provresultatet att produkterna hade 34 påtalade brister. Åtta av produkterna hade anmärkningar som kan leda till ett beslut om försäljningsförbud. Dessa produkter kan vara farliga att använda och skulle kunna orsaka allvarlig skada på person och egendom.

Exempel på brister hos inköpta produkter:

Nattlampa

- En av nattlamporna var försedd med USB-uttag vilket inte är tillåtet på nattlampor.
- En nattlampa levererades med en UK-stickpropp, hade märkningsbrister och en lampa märkt med 220V. Eftersom den har en felaktig stickpropp är den inte tillverkad för den svenska marknaden och får inte heller säljas här.
- En nattlampa saknade all märkning och stickproppens stift klarade inte testet för vridmoment vilket medför att de elektriska förbindningarna utsetts för påfrestningar. Detta kan innebära att stickproppens stift kan lossna och fastna i vägguttaget.

Hushållsapparater

- Blendern visade sig ha lättåtkomliga skärblad samt en strömbrytare som är för lätt att sätta i på-läge vilket innebär att det finns en allvarlig risk för personskada.

- Kaffebryggaren klarar inte hållfasthetsprov och går sönder på ett farligt sätt, eftersom spänningsförande delar blir berörbara.
- Spisplattan är inte gjord för EU då den inte klarar 230 V.

Massagepistoler

- Två av massagepistolerna är konstruerade så att hår kan dras in i apparaten och fastna i rörliga delar.
- Laddaren till en av massagepistolerna uppfyller varken kraven på förstärkt isolering eller kraven på krypavstånd mellan primär- och sekundärlindning vilket innebär att det kan bli hög spänning i delar av produkten som är berörbara.
- Hos en annan av massagepistolerna visar den elektriska felprovningen att spänningen på sekundärsidans berörbara delar är för hög vilket kan medföra risk för elchock.
- En av massagepistolerna levererades med felaktig stickpropp, en annan av massagepistolerna var inte CE-märkt och saknade även märkning med vilken spänning och ström den är konstruerad för.
- Två massagepistoler levereras utan strömförsörjningsdon. I bruksanvisningen för den ena står det trots detta att man ska använda det strömförsörjningsdon som levereras med produkten.

4.2 Amazon som part i marknadskontroll

Kommunikation

Det var svårnavigerat att hitta adressuppgifter till en kontaktpunkt för Amazon i Sverige vid sökning på amazon.se. Den mailadress vi etablerade kontakt med finns inte att hitta på deras webbplats utan den har vi hittat via andra kontaktvägar.

Vi fick inget svar från den adressen i Sverige som breven postades till men Amazon svarade relativt snabbt på brevet som skickades via mail.

Kommunikationen med Amazon fungerade bra och de besvarade våra mail inom de svarstider vi angav.

Typ av aktör

amazon.se ses som en marknadsplats och räknas då varken som tillverkare, importör eller distributör utan de är främst en tjänsteleverantör som förmedlar information åt tredjepartssäljare. I de fall produkterna säljs direkt av Amazon räknas de dock som distributör för dessa produkter.

Fem av de inköpta produkterna i detta projekt såldes direkt av Amazon, resterande produkter såldes av en tredjepartssäljare som fanns antingen inom EU eller utanför EU. Vid köp av produkt gick det inte att avgöra om köpet gjordes av ett företag inom eller utanför EU utan den informationen fick vi i ett senare skede när Amazon gavs möjlighet att yttra sig om vårt testresultat. De skickade då ett mail till oss med kontaktuppgifter till respektive säljare och deras adress.

4.3 Beslut och åtgärder

Vanligtvis riktar Elsäkerhetsverket främst sina beslut till tillverkaren eller importören av en produkt och i vissa fall distributören. Vid marknadskontroll kan Elsäkerhetsverket byta part i ett tillsynsärende när det inkommer information om vem som är tillverkare eller importör av produkten. Oftast sker detta i samband med att parten svarar på det första initieringsbrevet eller när parten ges tillfälle att yttra sig om provresultatet.

I detta tillsynsprojekt fick Elsäkerhetsverket information om säljarna i samband med att Amazon yttrade sig om provresultatet. Genom sitt yttrande meddelade också Amazon att de plockat bort samtliga produkter från webben och att de informerat detta till säljarna.

Då ett av syftet med tillsynsprojektet var att testa kontaktvägarna till Amazon valde vi här att inte ändra part i något av ärendena, utan vi gjorde bedömningen att vi kunde godta deras åtgärd och avsluta samtliga ärenden. I de fall produkterna var sålda av Amazon och hade sådana brister att det skulle ha lett till ett försäljningsförbud, om Amazon inte hade vidtagit frivilliga åtgärder, beslutades att Amazon skulle stå för kostnaderna av inköp och provning.

ICSMS

Samtliga ärenden och dess provrapporter har laddats upp i ICSMS, vilket är ett informationssystem mellan marknadskontrollmyndigheter i Europa. Detta medför att andra länder kan ta del av informationen om att produkterna inte uppfyller gällande regelverk och även vidta åtgärder i sitt land. När Elsäkerhetsverket byter part i ett ärende och parten är ett företag som inte finns i Sverige utan i ett annat EU-land, har vi via ICSMS möjlighet att skicka över ärendet till en marknadskontrollmyndighet i det landet som då får driva ärendet vidare. Men i detta fall gjorde vi inte det då vi valde att inte byta part.

5 Slutsatser

Testerna visar att samtliga inköpta produkter hade brister. Ett flertal hade så allvarliga brister att dessa skulle kunna leda till allvarlig skada på person och egendom.

Enligt gällande lagstiftning ligger ansvaret för att produkterna är säkra på de ekonomiska aktörerna. En produkt som köps via e-handel i Sverige eller inom EU ska uppfylla samma säkerhetskrav som de produkter som säljs i en fysisk butik. Marknadskontrollerande myndigheter kan utöva tillsyn mot företag som säljer, importerar och tillverkar produkter som säljs inom EU och till exempel fatta beslut om försäljningsförbud för produkter som inte uppfyller säkerhetskraven. När privatpersoner handlar direkt från företag utanför EU finns det däremot ingen aktör inom EU som tar ansvar för att produkten är säker. Myndigheterna har inte lagstöd att ingripa mot vare sig tillverkaren, försäljaren eller marknadsplatsen som förmedlat produkten. Som konsument är det inte lätt att veta varifrån och av vem man faktiskt köper produkten då det oftast bara står ett företagsnamn utan ytterliga uppgifter på webbsidan.

Om konsumenterna blir mer medvetna om riskerna med att handla från marknadsplatser som amazon.se kan de i sin tur vara med och bidra till ökad produktsäkerhet genom att ställa krav på den som säljer elprodukter och därigenom tvinga säljaren att ta ett större ansvar för gällande säkerheten hos produkterna. Det är alltså viktigt att konsumenten vet vilka krav de ska ställa när de köper en produkt. Detta gäller inte bara vid e-handel men blir särskilt viktig vid handel via nätet då produkten inte fysiskt kan kontrolleras.

Vid mötet med Amazon framkom enligt vår mening inget som visar att de arbetar proaktivt med att hindra produkter, som inte uppfyller regelverket, från att läggas ut till försäljning på amazon.se. Produktsäkerhetsarbetet, åtminstone avseende elektriska produkter, verkar istället ske reaktivt genom att produkter plockas bort efter att Amazon kontaktats av en myndighet eller att de på annat sätt fått kännedom om att en produkt inte uppfyller kraven. Amazon beskrev hur de använder algoritmer för att hitta olämpliga produkter men det är dock oklart om algoritmerna är utformade för att hitta produkter med elsäkerhetsbrister.

Amazon har, som en av flera stora marknadsplatser, åtagit sig att arbeta med produktsäkerhet via en överenskommelse med EU kallat *Product Safety Pledge*. Amazon har därmed förbundit sig till att bevaka RAPEX-databasen, det vill säga

det system där EU-myndigheter laddar upp information om farliga produkter samt att plocka bort farliga produkter som tillsynsmyndigheter anmäler inom två dagar.

Sannolikt bidrog deras åtagande via *Product Safety Pledge* till att de också tog bort samtliga produkter, som Elsäkerhetsverket köpte in och lät prova, från amazon.se. Dock är det viktigt att poängtera att bara för att Amazon valt att ta bort samtliga produkter från sin webbplats och meddelat sina säljare om detta, går det inte att säkerställa att produkterna inte dyker upp på nytt av en annan säljare. Det bör också noteras att överenskommelsen via *Product Safety Pledge* inte är bindande och att Elsäkerhetsverket, som tidigare nämnts, saknar rätt att rikta beslut om försäljningsförbud mot Amazon i de fall där produkten sålts av en tredje part. Som konsument är det också svårt att veta om säljaren på en marknadsplats finns inom eller utanför EU.

5.1 Fortsatt arbete

Det är viktigt att fortsätta genomföra tillsyn mot marknadsplatser som amazon.se för vår kartläggning och omvärldsbevakning. Vi kan sedan använda informationen till att öka konsumenters kunskap i förhållande till e-handel. Som exempel publicera en webbsida med information om vad som menas med privatimport och vilka risker det innebär.

Vidare är denna typ av tillsyn en viktig del i frågan om marknadsplatsers ansvar, där vi vill verka för att denna typ av marknadsplats blir definierade som distributör eller importör. Marknadsplatsen kan då ställas till svars för farliga produkter och får samma skyldigheter som andra distributörer och importörer redan har inom EU. I slutändan ger det ett avsevärt högre skydd för EU:s konsumenter. Genom vår marknadskontroll, samarbete med Marknadskontrollrådet och deltagande i LVD-ADCO kan vi bidra till att driva frågan framåt.

Undersökningen är genomförd av Sofia Brorsson, Martin Gustafsson och Karin Döschmeister på Elsäkerhetsverkets produktavdelning.